

Kontakty z Mediami i
Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 114/17
Luksemburg, 9 listopada 2017 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-359/16
Ömer Altun i in. / Openbaar Ministerie

Według rzecznika generalnego Saugmandsgaarda Øe sąd krajowy może w przypadku oszustwa pominąć zaświadczenie zabezpieczenia społecznego pracowników delegowanych w Unii Europejskiej

Oszustwo związane z wydawaniem zaświadczeń E 101 pracowników delegowanych stanowi zagrożenie dla spójności systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich, jest formą nieuczciwej konkurencji i podważa równość warunków pracy na krajowych rynkach pracy

W ramach dochodzenia w sprawie zatrudniania personelu przez przedsiębiorstwo belgijskie działające w sektorze budowlanym (Absa) belgijska inspekcja pracy wykazała, że przedsiębiorstwo to od kilku lat praktycznie nie zatrudniało personelu, a wszystkie prace fizyczne podzlecało przedsiębiorstwom bułgarskim. Te ostatnie nie prowadziły, można by rzec, żadnej działalności w Bułgarii, a jedynie delegowały pracowników do wykonywania w Belgii w formie podzlecenia prac na rzecz Absa, częściowo przy udziale innych spółek belgijskich i we współpracy z nimi. Zatrudnienie pracowników nie zostało zadeklarowane belgijskiej instytucji właściwej do poboru składek na ubezpieczenie społeczne, ponieważ posiadali oni zaświadczenia E 101 wydane przez właściwą instytucję bułgarską, potwierdzające ich przynależność do bułgarskiego systemu zabezpieczenia społecznego¹.

Organy belgijskie zwróciły się – podając powody – do właściwej instytucji bułgarskiej z wnioskiem o wycofanie omawianych zaświadczeń, jednakże instytucja ta zaniechała rozpatrzenia tego wniosku. Następnie omawiane organy wszczęły postępowanie sądowe przeciwko osobom zarządzającym przedsiębiorstwem w charakterze pracodawców, przełożonych lub zleceńodawców, zarzucając im, po pierwsze, zatrudnianie obywateli innych państw, którym nie przysługuje prawo pobytu lub którzy nie posiadają zezwolenia na pobyt czy na osiedlenie się w Belgii przez okres dłuższy niż trzy miesiące lub pozwalanie im na świadczenie pracy bez wcześniejszego uzyskania pozwolenia na pracę, po drugie, nieprzekazanie instytucji właściwej do pobierania składek na zabezpieczenie społeczne, wraz z rozpoczęciem przez pracownika najemnego świadczenia pracy, deklaracji wymaganych ustawą oraz, po trzecie, niezgłoszenie pracowników do belgijskiego krajowego zakładu ubezpieczeń społecznych.

Wyrokiem z dnia 10 września 2015 r. hof van beroep Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii, Belgia) skazał zainteresowanych, stwierdzając, że zaświadczenia E 101 zostały uzyskane „w sposób noszący znamiona oszustwa ponieważ przedstawione tam fakty nie odpowiadają rzeczywistości w celu obejścia warunków, jakim unormowania wspólnotowe poddają delegowanie pracowników i uzyskania w ten sposób korzyści, których zainteresowani nie mogliby uzyskać bez tego noszącego znamiona oszustwa postępowania”.

¹ Zaświadczenie E 101 odpowiada standardowemu formularzowi opracowanemu przez Komisję Administracyjną ds. Zabezpieczenia Społecznego Pracowników Migrujących, utworzoną przy Komisji Europejskiej. Począwszy od dnia 1 maja 2010 r., zaświadczenie E 101 stało się dokumentem przenośnym A1, zgodnie z rozporządzeniami Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. L 166, s. 1) i nr 987/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U. L 284, s. 1).

Hof van Cassatie (sąd kasacyjny, Belgia), rozpoznający sprawę, postanowił zwrócić się z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości. Sąd ten zmierza do ustalenia, czy sąd przyjmującego państwa członkowskiego może stwierdzić nieważność lub nie uwzględnić zaświadczenia E 101, jeżeli stan faktyczny, w którego przedmiocie ma orzec, uzasadnia stwierdzenie, że zaświadczenie to zostało uzyskane lub powołano się na nie w sposób noszący znamiona oszustwa.

W dzisiejszej opinii rzecznik generalny Henrik Saugmandsgaard Øe zaproponował, aby Trybunał orzekł, że zaświadczenie E 101 nie wiąże sądu przyjmującego państwa członkowskiego, jeżeli stwierdzi on, że zaświadczenie to zostało uzyskane lub powołano się na nie w sposób noszący znamiona oszustwa. W takiej sytuacji ów sąd może pominąć omawiane zaświadczenie.

Rzecznik generalny w pierwszej kolejności przypomniał utrwalone orzecznictwo Trybunału, zgodnie z którym zaświadczenie E 101 wiąże instytucje przyjmującego państwa członkowskiego. Wynika z niego, że sąd tego państwa członkowskiego nie jest uprawniony do badania ważności tego zaświadczenia tak długo, jak długo nie zostanie ono wycofane lub uznane za nieważne. Jednak rzecznik generalny podkreślił, że pytanie postawione przez sąd kasacyjny nie zostało wcześniej rozstrzygnięte. W tej sprawie do Trybunału Sprawiedliwości zwrócono się bowiem o ustalenie, czy tezy leżące u podstaw jego orzecznictwa na temat wiążącego charakteru zaświadczenia E 101 znajdują również zastosowanie w przypadku oszustwa stwierdzonego przez sąd przyjmującego państwa członkowskiego.

W tym względzie rzecznik generalny podniósł, że z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, iż nie można powoływać się na normy prawa Unii w celach nieuczciwych lub stanowiących nadużycie. Oznacza to, że w takiej sytuacji zainteresowani nie mogą powoływać się na rozpatrywane zaświadczenie i że wobec tego zastosowanie znajduje zasada ogólna, czyli że pracownik podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, na którego terytorium świadczy pracę.

Rzecznik generalny stanął na stanowisku, że przeciwne rozwiązanie prowadziłoby do rezultatu, którego nie można zaakceptować. Utrzymanie bowiem wiążącego charakteru zaświadczenia w przypadku oszustwa stwierdzonego przez sąd przyjmującego państwa członkowskiego oznaczałoby, po pierwsze, że osoby odpowiedzialne za oszustwo mogą czerpać korzyści ze swoich oszukańczych czynów, a po drugie, że sąd powinien w niektórych przypadkach tolerować, a nawet zezwalać na oszustwo. Ponadto oszustwo związane z wydawaniem zaświadczeń E 101 stanowi zagrożenie dla spójności systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich. Co więcej, korzystanie z zaświadczeń, które zostały uzyskane lub na które powołano się w sposób noszący znamiona oszustwa jest formą nieuczciwej konkurencji i podważa równość warunków pracy na krajowych rynkach pracy.

Niemniej jednak rzecznik generalny uściślił, że oszustwo powinno zostać wykazane w ramach postępowania kontradyktoryjnego z gwarancjami prawnymi dla zainteresowanych i z poszanowaniem ich praw podstawowych, w szczególności prawa do skutecznego środka prawnego. W tym kontekście to do właściwych organów należy udowodnienie istnienia oszustwa, czyli wykazanie w sposób wystarczający pod względem prawnym, po pierwsze, że warunki, na których podstawie zaświadczenie zostało wystawione, nie zostały spełnione w danym przypadku (element obiektywny), a po drugie, że zainteresowani umyślnie zataili fakt, że warunki te nie zostały spełnione (element subiektywny). Dopiero w takich szczególnych okolicznościach sąd przyjmującego państwa członkowskiego może stwierdzić istnienie oszustwa, pozwalającego na pominięcie zaświadczenia.

Wreszcie, w odniesieniu do skutków prawnych stwierdzenia oszustwa rzecznik generalny podkreślił, że właściwość sądu przyjmującego państwa członkowskiego ogranicza się do pominięcia zaświadczenia i że stwierdzenie oszustwa może wywoływać skutki jedynie wobec właściwych organów tego państwa członkowskiego.

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu przedłożenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z przedłożenia opinii jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106